

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

УМЕТНОСТ И МОРАЛ.

(Из Лајкснерових „Естетичких студија“).

(Свршетак.)

Велик део публике тешко да ће се икад дати уверити, да уметност може имати другу сврху до ли да забавља.

За такав је свет онај роман најбољи, који их не гони да мисле, него је овде онде доста пикантан, да их угодно узбуди; том је свету она музика најмилија, која голица ухо а не тражи, да човек сав низ армонија, које једна за другом долазе, тврдо у памети задржи; том је свету она драма најваљанија, која их спољашње вуче са собом, која додирује површину живота а не узбуркава дубљину душе на буран осећај. Тај свет тражи спољашњи голицај, не унутрашњу разоноду, тражи забаве за часове, кад нема важнијег посла, већег уживања. За тај свет нити је живео Гете нити Шекспир, нити Микел-Анцело нити Бетовен, за њ је нем онај силни дух, што из пете и девете симфоније бруји, кличе и тужи; узалуд се за тај свет обли смело кубе Петрове цркве к небу, узалуд за њ сјаје божанство из дела антике пластике. Срце тога света не разуме туговање цара Лира, не разуме Фауста, који тражи истину — тај свет ходи по прабини свакидашњег

живота а и не слуги, да има други неки виши свет, који живи у откровењима највиших духова, у чијем облику само божанство ходи по земљи, да људима сачува веру у идејал.

За обичне, плитке нарави нема у уметности снаге чистилице, но за човека, који уме топло да осећа, уметност је не само извор душевној наслади него исто тако и извор етичком прекаљивању. Високој је уметности сврха, да големе противности, које живот показује нашим слаобим очима, изнесе пред наша чула у армониском облику, који нас измирава у некој врсти преображења. Како свака здрава нарав тежи за унутрашњим миром и у себи тражи измиру са светом, то се кињи и мучи, кад наједаред наиђе на случај, који као да значи уништење светске армоније: кад неправда победи, јер је у ње моћ, кад хуљу срећа прати а племенит човек под ударцима немилостиве судбине сав сломљен клоне. За таква факта не може се увек наћи средства, које ће наново васпоставити равнотежу међу „заслугом и срећом“. Дobar човек мора у сумњи, до

које га доведу такви случајеви, доћи до уверења, да ипак мора бити неког изравнања и да то може бити само у човековој унутрашњости. Помоћна средства нашега духа неизмерна су; у нама лежи скривена нека титанска снага, тако силна да се може одупрети читавој поплави јада, да сама себи може створити читав свет.

Свака здрава нарав, као што је већ речено, тежи за унутрашњим миром. Поставака је та до душе од чести већ доказана по има још један доказ за њену оправданост. За што нас не задовољава уметничко дело, у којем се награђује порок? За што нас не задовољава музички комад, који завршава дисхармонијама? За што нас од себе одбија спев, који велича простачке нагоне и хоће окове да скине са окованих демона наших злих страсти? И обратно, за што смо унутрашње у свечану расположењу, кад прочитамо Гетову „Ифигенију“ или Софоклову „Антигону“? За што нам се допада роман, у којем се човек после дуга лутања и многа хрђава корака прекали те постане добар и честит — једном речи, за што нас весели тријумф доброга, за што нас вређа победа злого? Та појава би била неразложива и немогућа, кад човечјој нарави не би дубоко у срце засађена била тежња за армонијом.

Кад се посмотри са тога гледишта, постаје неговање уметности једним од најмоћнијих фактора за самообразовање појединца, јер крепи осећај за свако велико, племенито чувство, поштрува мржњу на све, што је неплеменито и простачки. Последица тому је неко тихо, можда споро но ипак снажно прекаљивање наших моралних назора заједно са нашим осећањем за лепоту — ми себе образујемо до армоније а треба да нам је једна од животних сврха одржати ту армонију. Ко је на тај начин у себи умножио фино чувство за добро и лепо, тај ће и у раду свом тежити да се по тим узорима изједначи с принципима више моралности. Но само се то не сме криво разумети. Не мисли се тим то, да естетички-етичан човек у случајевима, кад сумња шта да ради, треба можда у класичара да тражи па да нађе јунака, који је био у сличној прилици, па да онда по његову раду удеси свој. То би било пар-

дија онога, што је мало час речено. Потпуно приањање за праву уметност треба само да образује ону естетичку савест, која онда у животу може постати водиља у раду.

Са практичног се гледишта даје можда што у супрот рећи овим образовним принципима. Могло би се рећи: како да се човек свим срцем ода уметности, кад је прекодан напорно морао радити? Кад домаћица да нађе времена да негује своје идејалне интересе, кад треба да кува, да шије и плете? Кад млада девојка, која има у кући посла? Има доста времена кад га човек не расипа, но и сувише часова оду на жалост у тартањ у нераду. Било то филистарски или не, тек човек мора рећи, да је време, које човек проведе по ручковима и вечерама, отишло у тартањ. Било то негалантно или не, тек човек мора рећи, да ужине и домаће забаве нису ништа друго до нерад, кад немају друге сврхе, до ли — баскати, оговарати и о најновијим се тоалетама разговарати. Сваки би човек могао један сахат на дан посветити неговању уметности а ништа тим не би пропустио и сваки би се дан тим унутрашње обогатио — па ма и једном само малом мишљу, једним само моментом узбуђења, једним само подстицајем на размишљање, на отпор. Та и највеће је дрво било некад једва видљиво семе, мален неугледан почетак. А у душевном животу нема маленкости; с тога је и у рђавом утепај оне уметности, која нема етичне садржине, толики и с тога може фриволан назор слабе карактере упропастити са свим.

Живео је некад народ, на кога су богови раскошно просули све даре. Још крај колевке му певали су му бесмртни песници песму, која још и сад после три хиљаде година кроз наша времена звучи. Било је то малено племе, племе Грка, по што је човечји дух тада могао створити, они су то створили. Велики су песници на позорници приказали судбину, како удешава живот човечји и како влада људским срцима; силени образници створили су слике и прилике богова, људе у небеској лепоти, и саградили су Акропољ и храм у Олимпији. Жреци, који су загледали дубоко у биће створења, предавали су своју мудрост,

која још и данас утече живо и оживљавајући; а повесничари су за потомство сачували судбину народну на неуништивим таблама. Па исти тај народ, који је служио идејалу и по њему се образовао, који је певао о љубави, о паду јунака и о влади богова, исти је тај народ и ратовао и побеђивао у крвавим биткама. Као да је природа хтела да докаже, шта је у стању, кад који народ воли. У најплеменитијих људи грчкога народа живела је свест да су добро и лепо рођена браћа. Те тако је језик Јеладе створио реч калокагатија, „добро и лепо“, и означавао је тим ону гармонију међу етичном садржином и естетичним обликом, у којој се садржи највиши успех јелинства.

Племенити, образовани Грк тежио је сам себе да образује за уметничко дело, он је спајао у себи финоћу спољашњег бића са етичном садржином свога унутрашњег индивидуума. Времена су постала друга. Не може се сад тражити, да Јелада свима лебди пред очима као вечити узор. Сад се живи у са свим другим приликама, сад поједини народи имају друге сврхе. Но појединац може и треба да тежи за оним идејалом калокагатије; било да у радионици замањује чекићем, било да наше оружје, било да учи децу, било да као државник ради за историју свога народа или ју као научењак пише, било да испитује природине тајне или их гледа да употреби за живот — све је то једно, он треба у себи по својим силама да доврши човештво.

Да ли ће се идејал јелинства у икојег

другог народа, ма и у другом облику, обновити? Ко би то могао прорећи? Ми смо у перијоди прелаза и на моралном пољу. На место живе вере дошла је код образованих или невера, индиферентизам, или вера утилитета, код нижих сталеза сујеверје. Верозаконске задруге! Светковање недеље! и т. д. јесу покличи, који доказују, да религијозни живот данас рамље. Разлоге тој појави не може човек испитивати. Што је без погодбе потребно, то је, да се индивидуум сам образује до моралнога чувства. А сигурно средство, да се постигне та сврха, јесте неговање праве уметности. Ту не треба задруга, не треба састанака — него само озбиљне воље, пустити да добро у лепом утече на нас, да нам посвети унутрашње чувство те да оно мало по мало постане морална сила за цео живот. С тога још не треба мислити, да уметност може бити накнада за религију, али неговање уметности може велик део будућег нараштаја образовати за право хришћанство.

Наш век зову веком материјализма, али тек делимице на правди; на вашару, по улицама, на берзи јесте да влада материјализам. Но изнутра пати наш век од големе чежње, која је обузела све људе, што мисле дубље, од чежње за једним Богом. Неопажено грубљим духовима приправља се измена назора, који сад владају у свету — па ма се за тренутак и разлио материјализам; негова је самовласт у дубини својој већ подрмана те ће се зацело сурвати.

БРАК И МИРАЗ.

(Из дела Св. Јована Златоуста.)

С' грчког Ђ Сeвaстијaн.

„Тајна ова велика је“ — рече Ап. Павле о браку. По чему је велика? реци ми. По томе што девојка која до јуче беше момку сасвим непозната — туђа, од првога дана брака воли га и љуби као своје тело. — По томе, што момак такође ону коју до пре кратког времена никако не познаваше, којој до јуче још ниједне речи не беше дао у промену, и он њу од

првога дана воли више од свакога: и од пријатеља и од укућана и од самих родитеља својих.

Родитељи опет, ако се поводом чега другога лише новаца, оскорбљавају се и жале и воде на суд оне, који то од њих изискују, као кривца. А један човек, које га, дешава се често пута, нису пређе никако видели нити га познавали — и кћер

њихову и велики новчани дар дају му; па не само што не сматрају то за штету, него се још радују и гледајући да им је кћи удата, заборављају њиов заједнички живот са њоме у току толиког времена; не оскорбљавају се нити жале, него се још задовољавају и за похвално дело држе да виде и кћер своју изван куће њиове и новац многи ш' њоме.

Све ово дакле, разумевши ап. Павле да т. ј. обадвоје њих, напуштајући родитеље њиове, везују се међу собом тако, да јучерањи састанак њихов много строжије диктира срцу њиховоме, него свако-дневно привикавање са родитељима њиховим за толико време — разумевши дакле, да ово није од човека самога, него Бог љубав ову у њима засеја — каже да је „тајна ова велика.“ И као што код деце бива, те дете, чим се роди на први поглед познаје своје родитеље ма да још не говори; тако исто видимо и код женика и невесте, јер без да их ко нагони, без да их ко саветује, одмах од првога виђења упознају се и сложе међу собом.

За тим, увидевши ап. Павле да ово исто би и пад И. Христом и Црквом, ужасну се и задиви. Јер, као што женик (момак), оставивши оца свога долази к невести, тако и Христос, оставивши престо Оца свога, дође к невести цркви, и не позва нас горе, него он сиђе к нама.

Знајући дакле колико је велика тајна брака и да је она најузвишеније тајне образ, немој просто и површно, нити тек случајно мислити о њој, нити тражити да се обогатиш, кад мислиш да сунругу себи узимљеш. Не замишљај брак као предузеће у трговини, или као средство ради зараде твоје, но као ујединење душе и тела. Знајући, све ово једно само да тражимо: врлину душе и пристојно понашање, како би уживали у миру и били у вечитој љубави.

Је ли ко узео богату жену? Боље да је узео себи господара. Јер жене су и тако наклоњене гордости, воле неко узвишење и лако се претварају. А када им се дода и гордост услед донешеног мираза њиховог, онда у каквима ће бити односима са онима с којима су се здружиле?

А ко узме себи равну или сиромашнију жену, нек зна да је помоћника и учасника

у борби својој узео, те је на тај начин и сва блага у кућу своју унео, јер осећање и нужда сиромаштва, склањају ову да задовољава сунруга са највећом брижљивошћу, да уступа у свему и да се уверава у свему. То чисти сваки узрок свађе, борбе, гордости, увреда, а бива повод љубави, мира, слоге, заједнице.

За то, не тражимо никад то, како ћемо новац имати, него мир, да би срећно и у задовољству проживели. Није дакле брак за то да пунимо домове наше борбама, нити да имамо и трпимо увреде и свађу или будемо у препирци међу собом, те да живот наш стварамо несносним, него да уживамо узајамну помоћ и да имамо пристаниште и прибежиште и утеху у предстојећим нам у животу нашем незгодама — да живимо у радости и настрадама са сунругом.

Многе чух да говоре, како неко беше сиромаш па се среством женидбе обогати, јер узевши жену богату, обогати се и он и сада живи богато. —

Шта кажеш човече? Да ли ти желиш да од жене зарадиш и зар се не стидиш и црвениш кад то говориш? Тражећи на тај начин зараду, не мислиш ли да би ти боље било да се под земљом сакријеш? Јесу ли то речи једнога мужа? — Женино је једно само; дужност је њена да води бригу о штедњи у брачноме животу њеном; једно, да чува оно што је стечено, да пази на доходке и да се брине о кући. Ништа друго не треба тражити од ње.

Колико је богаташа који и жене богате узеше те истина увећаше имање њихово, али радост породичну и слогу срушише, завађајући се под кровом својим и долазећи у свакодневне борбе чак и онда када су за трпезом њиховом?

Колико је на против сиромаша, који и сиромашније жене од себе узеше, уживају у миру и сунце ово с пуним задовољењем гледају? А богати пак људи који беху са свију страна окружени раскошем, но само због жена њихових, колико је њих, који се често пута мољаху Богу за смрт, те да се опросте тешког живота, који им проузрокова несносни брак њихов?

Разумевши дакле све ово, не тражимо новац у браку, него тражимо жену с крот-

ким понашањем, поштењем и мудрошћу. Јер жена паметна, кротка и умерена и сирота ако је, моћи ће да употреби сиромаштво боље од богатства; а жена раскошна, разуздана, неумерена и она која

воли свађу, ако и небројена блага нађе у кући, разнесе их брже од свакога ветра и неваљалством својим увуче мужа свога у крајње сиромаштво.

„Ц. Гл.“

МОЈЕ СЕЋАЊЕ НА ЖОРЖ ЕЛИОТ-ОВУ.

Од проф. Др. Софије Ковалевске.

Почетком године 1873. провела сам у Лондону два месеца мога школског распуста. Баш у то доба отпочела сам моје математичне студије код професора Вајерштрасера у Берлину и имала сам веома мало познанства у научном и књижевном свету. Између неколико особа, које сам у Лондону знала, налазио се и г. Ралстон, један од управника британског музеума и врло интиман пријатељ г. Левеса и гђе Еванс (Жорж Елиот). Често сам имала прилике да говорим са њиме о тој даровитој жени, и све, што год ми је он причао о њеној личности, о њеном животу пуног опробаног пожртвовања, увеличавало је још више оно скоро страшно одушевљење, које је у мени будило читање њених радова.

Услед тога сам се врло радовала, кад ми је г. Ралстон предложио да ме њој представи. При свем томе ја сам се колеба да ли да то учиним или не, јер у то време моје поштовање према томе „дару“ било је толико велико, да сам често била збуњена при самој помисли, да се лично упознам са првом женом-књижевником овога века.

Какво би задовољство нашла она у моме друштву? Заиста би јој изгледало смешно, кад би видела да једна руска студенткиња захтева да јој се представи. Саопштим г. Ралстону моју сумњу и размишљање, он је покушавао да ме охрабри, али кад му то није испало за руком, он ме онда светова да напишем неколико речи Жорж Елиотовој. Ја га послушах, и Жорж Елиот брзо ми одговори, да јој моје име није непознато, више од годину дана чула је она о мени говорити од г. Хила, енглеског математичара; од то доба вазда је желела да ме лично позна. Одреди ми једно

по подне, кад је могу посетити и сасвим поверљиво са њоме говорити.

Не треба да кажем, колико сам се сретном осећала, кад сам ово писмо примила. Жорж Елиот је још пре годину дана на мене мислила. На мало што сам дотле у животу тако горда била!

Разуме се, да сам се заказаног дана у одређено време налазила на вратима мале куће „Јон Воде Рад“, где су становали г. Левес и Жорж Елиот. Једна мала служавка увела ме је у велики, прилично елегантно намештен салон, који је лично на све остале енглеске салоне без икаквог трага оригиналности. Г. и гђа Левес чекају ме и пођоше ми на сусрет. Искрено признајем, први утисак, који осетих кад бацих поглед на Жорж Елиот, беше неодређена нада, да сам се преварила, да то није била она, већ једна друга — тако ружна, сасвим друкчије изгледала ми је но што сам је себи представљала. Ја њену слику нисам никад видела, већ г. Ралстон ми је казао, да није лепа, али врло примамљива. Правило ми је велико задовољство, да сам је у фантазији онако огледала, како сам је највише волела видети, али остварење је било потпуна супротност. Једна стара, мршава жена са носом лепог облика, али сувише велика за женско лице, са дугачким енглеским зубима, који су мало преко уста стајали; прња хаљина од провидне материје увећавала је још њен ружан тен и мршавост тела.

То је била слика те необично даровите жене, како ми се у првоме тренутку ukazала. Ја сам била сасма разочарана.

Она ми се приближи и рече неколико добродошних речи. Први звук њенога гласа повратио ми је опет моју Жорж Елиот. Нисам никад у животу чула симпатичнији и хармоничнији глас од њеног. Кад читам

Отелове познате речи, у којима говори о Дездемонином гласу, онда и нехотично морам да мислим на глас Жорж Елиотове.

Понуди ме да седнем поред ње на једно меко канабе, поче са мном да говори као са каквом старом познаницом. Није ми могуће, да се свега сетим, о чему смо говориле; не знам, да-ли све ово, што је она говорила било оригинално или духовито; само то једно знам: да сам после четврт сахата била очарана њеном љубазношћу, ја сам је љубила свом душом, њено лице и њен стас учинише ми се преображени, осетих, да права Жорж Елиот стајаше необично високо над мојом уобразиљом!

Немогуће је описати, у чему се управо састоји та необична, скоро невероватна моћ очарања, коју је Жорж Елиот ширила над својом околином; само онај, који ју је познавао, вероваће у истинитост овога. Тургењев, који је био у опште врло осетљив за лепоту и који је имао великог искуства у томе погледу, рекао ми је једном приликом, кад је био говор о Жорж Елиотовој: „Ја знам да је она ружна, али не видим.“ Рекао је такође, откад је познао Жорж Елиотову, од тада је разумео, да се може човек заљубити и у сасвим ружну жену.

Један од великих дарова Жорж Елиотин, састајао се у томе, да је умела задобити сваку особу, са којом је говорила и задовољити је, знала је да обухвати њене мисли, пре но што им се да згодан облик и одреди сврха.

Никад се нисам осећала толико дубоко духовита, као кад сам са њоме говорила, а можда и лежи ова тајна њеног очарања у осећању задовољства и блаженства, које је она и незнајући производила код других.

Што се тиче г. Левеса, то морам да признам, да сам му врло мало пажње поклањала, јер сам била много заузета његовом женом. И он је био ружан, али то је била духовита ружноћа, са којом се могло лако измирити. Његово знање обухватало је непрегледно поље, његово забављање било је врло интересантно и оригинално. Говорио је радо о радовима своје жене и желео је да чује моје мишљење о њима. Изгледао је веома пријатно дирнут, кад му рекох, да је његова сопствена књига: „Physiology of common life“ напла

велики успех у Русији и да је издаваоц руског превода заслужио читаво имање на томе делу. Питао ме је да-ли ја познајем његово животописно дело: „Гетеов живот“ и његов роман „Ранторпе“? Морала сам му истину признати, да их нисам читала; искреност моја јако му се допадала. „Научњак и вештак увек су се у мени свађали око господарства, сад већ имам седе власи, али свађа још непрестаје. Увек ћу признати, да у овој, показујући на своју жену, има много више научног духа, но у мени.“

Кад сам после пола сахата хтела да пођем, умоли ме Жорж Елиотова, да скорим опет дођем.

„Ја примам сваке недеље између два и пет сахата, рече ми, ма да истина највећи део мојих пријатеља није у ово доба овде у Лондону, то се ипак надам, да ћете имати прилике да се састанете код мене са особама, које ће вас више интересовати но једна стара жена као ја.“

Ја се користих овим позивом и дођох опет идуће недеље, ма да сам предпостављала, да са њоме самом у највећем поверењу проведем, но са оном множином најотличнијих чланова, који је окружаваху. Ту је било књижевника, научњака, сликара, музичара и песника, а од женскиња, осим мене, само још једна веома љубазна госпођа, жена једног сликара.

Међу своје најбоље пријатеље бројала је Жорж Елиотова славног филозофа Херберта Спенцера, који је упућивао њене прве кораке на књижевном пољу и који је имао великог утицаја на развитак њених идеја и погледа на живот.

И ја сам била тако сретна да познам код Жорж Елиотове овог великана, а наше познанство збило се на врло оригиналан начин.

Једном приликом бејаш скоро неколико тренутака у салону код Жорж Елиотове, кад у једанпут уђе један мали, сувоњав старац правога енглескога типа.

„Веома се радујем, да сте данас дошли“, рече му наша домаћица, „јер могу да вам представим олично одрицање ваших принципа, госпођу Коваљевску, женског математичара.“ За тим се окрете мени и

рече, „морам вам објаснити, да мој пријатељ одриче могућност постанка женског математичара. Он истина признаје, да се могу наћи изузетци жена, чија интелектуална својства прелазе обичан ниво људског рода, али да те женске нагињу више књижевности и лепим вештинама, које би требале своје дарове критизирања и анализирања на то да употребе, да улепшају живот, само да се не пењу никад у сфере чистих абстракција. Покушајте драга пријатељице да га доведете на друго мишљење“.

Старац седе поред мене и посматраше ме са великим љубопитством. Нисам ни најмање слутила ко је он био и у целом његовом бићу не беше ничега, што би ме заплашило. Цео говор сводио се је на вечито питање о дару и правима женскиња, као о добру и злу, који би морали по људство наступити, ако би се већи број женскиња одао студијама.

Мој је противник стављао по неке примедбе, чија је намера била та, да изазове моју опозицију и да ме подбоде на малу препирку. То није било тешко. Ја сам тада била сасвим млада, борила сам се свом сином, само да добијем право да се могу посветити мојој омиљеној студији. У

мени је горела жудња једног Неофита за женско питање, и ја сам у то време била потпуно уверена, да ћу имати увек непобитну истину на мојој страни, толико сам у томе далеко терала, да сам често заборавила и на моју околину. Жорж Елиот чинила је све само да ме расположи за говор, остали присутни постепено су ућутали и нас слушали.

Наша дебата трајала је од прилике три четврти сахата кад напоследку Жорж Елиотова рече смешећи се: „Ви сте се храбро и ваљано борили, и ако г. Херберт Спенсер није још побеђен, онда се бојим да се неће моћи никад поправити.“ Може се лако себи представити, какав ме је ужас обузео при овим речима.

Кад се је мој распуст свршио, вратим се натраг у Немачку, и идућих година после овога нисам била више у личној вези са Жорж Елиотовом. Једном, кад сам положила мој докторски испит, писала сам јој и добила сам од ње неколико редака, пуних срдачних честитања. Од то доба поздрављала ме је са времена на време преко познатих пријатеља и на томе се је ограничило наше интимније познанство.

(Продужиће се.)

П Е С М Е.

ГОСПОЋИЦИ АГ . . .

Шет'о сам се горе, доле,
Кроз вароши и кроз села
Тражио сам да бих наш'о
Гдје год таквог лица б'јела,
Тражио сам да л' ћу моћи
Наћи гдје год такве очи

Гледао сам многе неве
Дјевојчице глед'о миле,
Л'јене беху, ал' од тебе
Нису, драга љепше биле.
Такве очи, лице тако
Ој не нађох ја никако.

Колашин.

Моје срце за те куца,
Ти си њега придобила.
Љутом стр'јелом из очију
Млада си га устр'јелила
Те сад само мисли на те
И с радошћу, ах, чека те.

Ако будем среће таке
Да не мognеш мојом бити
Другу никад љубит' нећу
За тобом ћу сузе лити.
Моје срце пуно туге
Неће имат' драге друге.

Булатовић-Ибријски.

„ШТО ТЕ НЕМА?“...

Кад на младо пољско цв'јеће
Бисер ниже поноћ н'јема,
Кроз груди ми жеља леће:
„Што те нема, што те нема?“...

Кад ми санак покој даде
И душа се миру спрема,
Кроз срце се гласак краде:
„Што те нема, што те нема?“...

Ведри исток кад заруди
У трепету од алема,
И тад душа пјесму буди:
„Што те нема, што те нема?“..

И у часу бујне среће
И кад туга уздах спрема,
Моја љубав пјесму креће:
„Што те нема, што те нема?“..

Алекса.

ВЕРНА ЉУБАВ.

(по Милову.)

So wie die Zwillingfrucht, getheilt — doch Eines,
Und brichst du eine, muss die andere sterben.
St. Milow.

Погледај ми цветак овај!
Гле, как'ви су то цветови!
— Погледај их чедо моје —
На једној су петељчици,
Живота им једна веза,
За то тако чврсто стоје!...

Та два цветка: срца наша,
Што заједно живит могу,
Никад једно без другога!
Ко ће једном од њих двају
Живота му да ускрати,
Узабрати мора оба!

Којанка.

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ШКОЛЕ.

Из извештаја срп. више дев. школе у Панчеву видимо да је у сва 4 разреда било уписано 77 редовних и 1 приватна ученица, од којих је остало до краја године 72. Од тих прелазе 67 а понављају разред 5. Одличних је било 11, врло добрих 24, остале су добре и довољне. Од уписаних је било из Панчева 49 а из уже Угаске 29.

Свршетак године у српском забавишту. У суботу 6. (18.) јула о. г. био је у овдашњем срп. забавишту завршетак године пред многобројном публиком, а под руковођењем председнице женске задруге г. Јулке Радовановићке. Мала деца су са њима урођеном љупкошћу извађала децеје игре, песмице и декламације, а највећи утисак је учинило играње деце у колу уз песму „У Ивана Господара.“ Свакојако се у заслугу има уписати забавиљи гђци Даринци Калићевој, што је умела да се тако малој деци прилагоди, и да их тако за себе задобије.

У забавишту било је уписано 84 деце. Од тих је било мушких 44 а женских 40. Међу њима је било 9 деце римокатоличке вере (2 Чеха и 7 Немаца), до завршетка године остало је 45 деце свега. Остала деца су до 1. јула п. р. изостала.

Женска гимназија у Будимпешти. Земаљско друштво за образовање женскиња отвара септембра месеца о. г. у Будимпешти женску гимназију, којој је министарство већ издало право јавности. У гимназији тој отвориће се сад I. и V. разред, а наставна основа ће бити у главном као и код мушки гимназија. Једина разлика биће то, што се у женској гимназији грчки језик неће у опште учити, а латински језик почеће се учити тек од V. разреда. Уписивање почиње 1. септембра, а може се већ и сада пријавити. Завод се налази у улици зеленог дрвета (Zöldfa utcza 38), где се могу ошширнији програми добити.

Осим ове женске гимназије намерно је то друштво да отвори и школу за домазлук, која би била као неки наставак грађанских женских школа.

Умировљење. Многим читаоцима из Угарске, особито у новије доба биће познат по чувењу у Будимпешти завод за образовање учитељица за грађанске школе, а више Српкиња су се у томе заводу спремале и оспособиле а и сад се још спремају неке за учитељице грађанских школа. Са тим заводом је склопчано име управитељке Зирзен Јанке, која је сад скоро

умировљена, којом приликом је добила највише признање за њене заслуге око васпитања женских. Она је била управитељка завода за образовање учитељица за грађанске школе и са тим заводом скопчане више девојачке школе. Још је пок. министар Етвеш уочио њену способност, кад ју је позвао на управу прве тада отворене женске препарандије. Дотле је она била васпитачица у приватним породицама.

Српска богословија и учитељска школа у Призрену. Пре 24 године отворена је у Призрену српска богословско-учитељска школа, која сад имаде шест разреда, и то три нижа гимназијска и три виша богословско-учитељска. У свима разредима било је 220 ученика.

Српске школе у Турској. М. В. Веселиновић, вицекоњсул у Солуну, сабрао је податке и издао „статистику српских школа у Турскоме царству“ за школске године 1892—93 и 1893—94. Да у кратко изнесемо садржину те статистике: Српских школа у Турској има у овим вилајетима: у косовскоме 117, у солунскоме 1, у скадарскоме 3, и у Цариграду 2. Свега 123 школе од којих су 107 мушке и 16 женске школе. Средњих српских школа има: гимназија у Цариграду са 25 ученика (ове шк. године до 70 ученика) и 7 професора, — даље српска богословија и учитељска школа у Призрену са 195 ученика, и полугимназија (сада) у Солуну и Скопљу. У солунској српској школи „дом. науке“ (4 разреда основ школе и 2 разреда гимназије) има данас 120 ђака са 7 учитеља и 1 учитељицом. Ученици средњих српских школа обично су у пансионату дотичне школе. — 1893—94 године било је по санџацима и вилајетима околико школа, ученика и учитеља: — у Цариграду 2 школе (основна и гимназија) са 75 ђака и 3 учитеља (сада 7 учитеља и 120 ђака); у косовскоме вилајету и то у санџацима (окрузима); скопскоме: 24 мушке и 5 женских школа са 1058 ђака, 31 учитеља и 7 учитељица; приштевачкоме: 27 мушких 4 женске школе са 1356 ђака, 36 учитеља и 6 учитељица; призренскоме: 22 мушке и 2 женске школе са 1338 ђака 36 учитеља и 3 учитељице; пецкоме: 12 мушких и 1 женска школа са 693 ђака, 14 учитеља и 2 учитељице; новопазарскоме: 9 мушких и 1 женска школа са 284 ђака, 11 учитеља и 1 учитељицом; плевљанскоме: 8 мушких и 2 женске школе са 418 ђака, 9 учитеља и 3 учитељице; у скадарскоме

вилајету: 2 мушке и 1 женска школа са 92 ђака, 3 учитеља и 1 учитељицом.

Од укупног броја ђака (5384) било је 4531 мушке и 853 женске деце,

ИЗ ДРУШТВА.

Управни одбор српског учитељског конвикта у Н. Саду расписао је стечај на 60 питомачких места за мушку и женску децу својих чланова оснивача и чланова потпомагача. Деца чланова оснивача плаћаће месечно 8—12 ф. а деца чланова потпомагача 15 фор и уживаће за то цело препитање и стручан надзор а све то засебно мушки а засебно женске.

Женско друштво Ческиња „Женски Виробни Сполек“ које постоји 25 година, слави то подизањем зграде велељепне за своју школу. У школи тој изучаваће се сваковрсни женски послови, као што је то већ и до сад рађено. У прошлој години било је преко шест стотина ученица, које су изучавале које плетење, које шивење хаљиња и белог рубља, вез, прављење цвећа, женских шешира. Осим тога изучавале су и друга занимања које могу женске обављати, као трговачку струку и то кореспонденцију и књиговодство, разне стране језике, који су у трговини нужни. Још се изучава и практично кување, те се тако питомице оспособљавају потпуно за ваљане домаћице. Које ову школу сврше, могу да буду учитељице женског рада, или их намештају у великим трговачким кућама за књиговође и кореспонденте. Овака школа може се топло препоручити свима онима, који су ради да својим кћерима даду право кућевно образовање. Ову школу су свршили и неколико Српкиња, које су после тога понаменштане за учитељице женског ручног рада.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Чишћење зидова од заразе. — Др. Есмарх извештава о успеху који је постигао, да очисти себе од заразних клица меканим хлебом. Обичним хлебом од ражи служио се на овај начин: исекао га је на кришке у величини шаке, на тврдој кори, остављао је танак слој мекане средине, и тиме рибао зидове. — у два пута, и зидови су били потпуно очишћени од заразних клица. Пошто се дувар тиме ни мало не штети, а посао тај могу вршити и нешколована лица, то препоручује овај начин као најлакши и најбољи. По себи се разуме, да све мрвице морају се

пажљиво почистити и сагорети. За собу дугачку 5 мет. а широку 3 мет. довољан је $1\frac{1}{2}$ хлеб.

Шувакдије. Француски лекар Др. Феџ, обраћа пажњу матера на узрок леворуке деце. Прво дете породице једног од његових клијената, било је леворуко, а на другом млађем, примећавало се да ће у добу од године дана имати исту особину. Лекарском пажњом истакло се да је мати ту децу носила на левој мишици. По саветовању истог лекара, мати је децу даље носила наизменце на обе мишице.

„Д.“

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Киселе паприке биће врло укусне, пријатног мириса, лепе жуте боје и трајашне ако се налију водом од куваних дивљих јабука. Тако раде многе наше домаћице у Ужицу по сопственом искуству.

Црвене паприке лако се суше и чувају. Могу се приредити кад се прелију млаком водом да се поврате, па се, као и обично, напуне месом, и налију парадизом, да би јело било још пријатније. Тако у сред зиме можемо имати пуњених „свежих“ паприка на столу.

Куване патлицане (парадиз) многе искусне домаћице не чувају у боцама, него их кувањем згусну као пекмез и оставе у ћупе и др. сличне судове. При употреби их разблажују млаком водом, те учине течним колико им треба. Тако су постојанији, и неће сметати ако се начети суд не потроши одмах. — Исто је тако веома добар, слађи и укуснији и постојанији од обично течног парадиза, онај, који се доста густо укуван оставља, као и обично, у боце. И ово раде наше домаћице по свом искуству.

Модри патлицани кисељени (за себе или у истом сирћету с паприкама). Обарити их, па између две даске оставити преко ноћ да се исцеде. Напуне се ситним белим луком, першуну, бибером, обвију целером и спусте у сирће. Врло су добри за салату са свога укуса и мириса.

Ц.

Беле и меке руке. Ваља се служити само благим сапунима, нарочито глицеринским. Али је и поред тога веома добро при мивењу метнути у воду мало глицерина. После умивања треба руке увек добро избрисати. Нокте би ваљало увек чистити и прати четком, ко жели да има у сваком погледу однеговане руке, осим што здравствени обзири налажу чистоћу ноката. Лимунов сок с незнатним додатком соли такође чини руке нежнијим и белим. („Нива“).

На опекотину и сваки плик ваља облагати чист памук натапан једног дана у чистој масти. Облоге мењати.

Најбољи лек за изгоретину, за сваку рану која треба да зарашћује. Избистрену воду од тек загашена креча мутити са неколико каши зејтина дотле, док се течност згусне и побели. Мазати (тима) комадић платна и привијати на болно место.

Бело или нежно плавичасто кречене собе постају пријатније за око кад се у креч дода доста стипсе. Отуда зидови добивају леп свиласти сјај.

Мрље од мастила, кафе, воћа и т. д. могу се поуздано очистити и са најнежнијег ткива и боје, ако се одмах док су мрље још свеже поступа овако: врућом водом и чистом крпом одмах брисати што је могуће боље сваку мрљу, а по том се може још и лимуновим соком истрљати, и онда на ново брисати другом крпом све дотле док се платно скоро са свим исуши. У опште кад се платно трљањем исушује, не остају трагови од мрља нити боја попушта.

Добро је такође врућом водом мрље поквасити, па их четком трљати и прати. Ништа друго.

Са црних ткива уклањају се мрље и млаким или ладним чајем.

Р А З Н О.

Верење. Њено Височанство Ерцперцогиња Марија Доротеја кћи Његовог Височанства Ерцхерцога Јосифа, верила се 15 јула у алчутском замку са Филипом Херцогом Орлеанским, унуком последњег француског краља Лудвига Филипа. Њено Височанство је покровитељка удружења угарских учитељица, и оснивачица учитељичког дома у Будимпешти.

Добротвор. У Панчеву је оставио тамошњи становник, абаџија г. Мита Николајевић знатну своту од 120 хиљада форинти, да се отуда оснује српска велика гимназија у Панчеву. Велики овај добротвор се побринуо и одакле ће се нужна зграда саградити. Ово је тако знаменито завештање српској просвети, да ће име Мите Николајевића бити спомињано поред имена неумрлог Саве Текелије!

Прослава у Црној Гори. На Цетињу ће се одржати 7, 8 и 9 септембра о. г. 200 годишња прослава од кад је на влади династија Петровић-Његушева. Одбор за прославу издао је програм прославе.

Српкиња доктор медицине. Госпођица Даринка П. Малешевић родом из Србије положила је у Женеви докторат целокупне медицине и промовисана је на част доктора медицине. Живела!

У Великом Бечкереку, подигнута је држ. фабрика за ткање Ђилимова. Још за време изложбе рукотворина женских у Нов. Саду а особито за време земаљске изложбе у Будимпешти 1885. год. привукли су српски Ђилимови пажњу страног света, и стваране су пијаце за њину прођу. Ето сад је производ и продаја концентрисани у једном месту, те ће још више да се чује како жене наше умеју да ткају лепе ћилиме.

Јока Ј. Илићка оставила је београдској трговачкој омладини 3000 динара, коју је своту извршилац г. Васа Симић поч. мајор већ исплатио. Ова покојница оставила је повеће легате и црквама и скоро свима хуманитарним заводима и установама, те је тим себи саградила вечну кућу овога и онога света. Слава јој!

Рентгенови зраци. Од скорашњег доба почело се име учењака Рентгена проносити кроз читав свет. Њему је радећи електрицитетом испало за руком да добије фотографске слике и таквих предмета, који су непровидни, кроз које

дакле обична сунчана светлост не пролази. Он је и пр. фотографисао дрвену кутију затворену у којима су они тегови што се на кантар међу, па се на слици лепо видели тегови, а кутија тек тек једва се види. Он је снимио и човечију руку па се на слици виде кроз месо и кости. Кости се управо јасно виде; а месо као неки нејасан сен, тако да се прстен на руци види као да је сувише велик за прст. Овај проналазак је још сувише нов, а да би се већ неки резултати могли показати, још се тиме тек проба. Славни електро-техничар Едизон, па и његов ученик, Србин у Америци Никола Тесла, баве се испитивањем те појаве. Ако се узможе што практично измислити онда ће овакове слике човечјег тела од велике користи бити медицинској науци.

УМЕТНОСТ.

Ѓџа Султана Цијукова, Српкиња, чланица позоришта у Хамбургу, изврсна певачица, приредила је за време својих позоришних ферија како читамо концерат у Белој Цркви, где је потпуно оправдала онај глас и ону хвалу, што је пред њом ишла. Хвале јој снажни, чист и свежи глас, савршену интерпретацију и темперамент, одличну школу и веома симпатичну појаву.

ПРИПОВЕТКЕ.

ПРВА ЛАЖ.

НОВЕЛЕТА ФРАНЦА ЕВГЕНА.

С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕЛА ОМБРА.

Ала је лепа! узвикну и застаде гђа Роденица пред излогом једнога дућана, који беше јако осветљен; тај блесак светлости је и причинио, да је она плава хаљина, искићена финим чипкама и дивним пољским ружама још лепша изгледала.

„Такву тоалету бих волела да имам за идући бал. Хоћеш ли Максиме да уђемо унутра, да запитамо баш, пошто је.“

Упитани официр беше лепог држања и озбиљног изгледа. Млада се жена још више наслони мужу на руку и љупко га гледаше. — Роден лако слеже рамени и рече: „Нашто и да питам за цену, Ерна? кад знам, да нам прилике не

могу дозволити да купимо.“ — „Оди само“, мољаше га Ерна, „учини ми бар толико, да је могу изблиза посматрати.“ И не чекајући одговора, брзо отвори врата и уђе у дућан; за њом уђе и муж доста силом. По њеној жељи одмах извади момак хаљину, која беше у излогу.

Са закареним лицем, рече Ерна своје мужу: „Максиме! види само, како је укусно начињена, ала би ми лепо доликовала ова боја!“

„Хаљина би, одиста, милостивој дивно стојала“, примети трговац, који је био к њима приступио. „Тек тако дивном створењу би и приличила ова хаљина, јер би тада добила своју праву вредност.“

„Шта кошта?“ запита Ерна, па јој и нехотице прелети лак осмејак и озари јој њено бајно лице.

„Пет стотина марака“, беше одговор.

„То је за нас скупо“, примети Роден, „жао ме је, што смо вас узалуд трудили.“

„Јесте, — пет стотина марака је врло много!“ уздану Ерна, али погледа не одвајаше од хаљине.

„Ви не морате одмах платити“, примети трговац; „решите се само и дозволите, да вам хаљину могу кући послати.“

„Не!“ одговори Роден пре него што би Ерна одговорити могла, „у моју кућу не сме ни једно парче неплаћено доћи.“

Ерна је знала, кад јој муж тим гласом говори, да му се онда не сме много противити.

Ћутећи изађу из дућана, а Ерна ће, мало пребацујући, рећи: „Ти си чудо од човека и претеран до зла Бога. Не ћеш да допустиш, да узмем таку дивну хаљину. Ја никако не могу ићи у истој хаљини, у којој сам била већ једном на балу, а ова би ми тако дивно стојала!“

Пуна кокетерије погледа га са њеним лепим умиљатим очима.

„Ја и не сумњам о томе, хаљина би ти лепо стојала, али та хаљина је мало скупа за нас. На последњем дворском балу била си, као што знаш, у твојој белој венчаној хаљини тако лепа, да се цео двор дивно, па зашто не би и сада обукла ту исту хаљину?“

„Кад би је и по други пут обукла, изгледала би сама себи смешна,“ примети Ерна мало љутито. „На дворском балу мора се увек друга хаљина имати.“

„Све оно, што се не може платити, не мора се имати. То је моје мишљење, а од тога не могу и нећу никад отступити. А најбоље би било да о том и не говоримо више, пређимо на што друго.“

Ерна је ћутала. Кад су кући стигли, па по свом обичају сели да пију чај, беше млада госпа рђаве воље.

Ерна није била научена, да се њена жеља не испуни, јер код својих родитеља је све оно било, што је зажелела. И ако не беше баш велика слога између њених родитеља, ипак су се у неким стварима увек сложили, особито кад се мазе, њихове ћерке, тицало. На њену лепоту и њену духовитост много су полагали родитељи а беше јединче председника суда, Конрада. У друштву отменог света беше омиљена и радо виђена; то је и дало наде родитељима, да ће

им ћерка моћи добити сјајну партију; но колико беху изненађени, кад им она, код толиких удварача поклови срце једном сиротом официру Родену И у овом важном тренутку њеног млађаног живота, Ерна је изашла као победилац, те пошла за Родена и против воље својих родитеља.

Роден је потпуно задовољан био, јер је добио оно чедо, што је искрено љубио.

На велико изненађење Роденово, Ерна се брзо опријатељила и са својим новим животом. Уживала је, кад се могла своме мужу ма у чем показати као добра и штедљива домаћица.

Али то не трајаше дуго, а она је почела у своме послу малаксавати; била је научена, да јој се свака па и најмања услуга и рад награди похвалом или другим чим, а Роден то није никад чинио, јер је смаграо то за природну ствар, и Ерна употреби прилику, да му да познати, како је незадовољна с његовим понашањем. Но он се чињаше томе невешт

Ерну је и то љуто болело, ал' је опет прва попустила. Загрли га и рече умиљато: „Максими! Зар не увиђаш, да си мало пре био немилостив спрам твоје Эрне. Признај, да си се и ти радовао, кад сам последњи пут била на дворском балу и чуо, како се моја тоалета сваким допадала?“

„Тако је!“ одговори он, привлачећи је к себи, „ја сам се дичио са својом лепом и добром женом. Ти си доиста бајна била, и зато што ти та хаљина тако лепо стоји, волео бих те видети опет у њој.“

„То не може бити, ти добри, ал' ипак неваљали мужићу. Ти се у тим стварима не разумеш. Ја не могу у истој хаљини ићи двапут на двореку забаву.“

„Ерна! Зар тако?“

„Не, не,“ продужи она, милујући га по доета мргодном челу. „Молим те, немој ми правити тако облачно лице. Ја ћу твоју жељу испунити, али зато ћу ипак и плаву хаљину добити. Ја сам средство пронашла. Писаћу мојим родитељима и молићу их, да ми пошаљу новаца, а они ће, знам, учинити.“

Роден уздахну.

„Дакле се још ниси одучила, да се све не мора испунити.“

„Нашто да се учим томе?“ Весело се насмеја Ерна. „Кад је много боље, да се све добије, што срце зажели.“

Сутра дан беше први посао Ернин, да пише својим родитељима и да их замоли за пет стотина марака, да купи балеку хаљину. Ни посумњала није, да неће кроз кратко време добити новац, те кад је писмо послала, упути се право трговини, где је јуче са највећим задовољством посматрала хаљину. Она одмах саопшти трговцу, да може сматрати као да је продао хаљину и да је из излога уклони. Трговац хтеде одмах да пошаље кући хаљину, но она га замоли, да ју задржи за неко време, јер муж не сме ништа о том знати, до год не би била хаљина исплаћена и рачун показан, а без његовог знања никако није хтела допустити, да се хаљина кући донесе.

Са највећим нестрпљењем очекиваше Ерна новац из Берлина. Ерна се бојала, да не би ко други дошао и хаљину откупио; још никад није таком жудњом и нестрпљењем очекивала пошту, као сада. Кад је већ два-три дана прошло, а писма још никако нема, спонала ју је нека трзавица и страх. Тек петог дана добије писмо и по адреси је познала материну руку. Брзо раздере куверт и отвори писмо, па се на мах лако задрхта и побледи.

„Драго моје дете! Жао ми је што ти не могу твоју жељу испунити, јер отац ми рече, да ти за сад не може никако послати тражену суму новца. Но ти би ваљда могла узети хаљину и задовољити твоје срце, па ћеш временом одужити твој дуг.“

Кад је довршила писмо материно, задрхта јој рука и испусти писмо, а она бризну у плач. На рачун да узме балеку хаљину, то није смела од свога мужа, а при том је хаљина била већ као и купљена.

Неутешна упути се свом писањем столу, у мислима, да види, колико још свога уштеђенога новца има, ал' не беше ни потпуно 100 марака; и хтеде већ с тужним срцем да затвори сто, кад јој случајно паде поглед на један куверт, на ком беху ове речи написане: „Ову срећку поклањам своме сину, 1860.“ Првога дана је она исту срећку од свога мужа добила са речима: „Ево ја поклањам теби ову срећку, можда ће нам твоја рука срећу донети. Мој је отац од свог ујака добио, и — оног дана, кад сам ја свој испит положио, у знак љубави поклони ми га; али сам му морао своју реч задати, да га никад продавати нећу; јер је у том уверењу био, да ће кад-тад изаћи. На жалост, његово пророчанство није се испунило, бар док је у мојим

рукама био, зато га теби и поклањам. Јер така ружичаста створења, као што си ти, обично су сретнија“

Као муња сену јој мисао кроз главу: а како си било, кад би ја ту срећку продала? С тим би добила толико новца, да би могла исплатити. Брзо додвори новине, да види пошто су лозови Заиста, добила би близу пет стотина марака.

Још се једно време борила сама собом. Савест јој донекле не дозвољаваше да то учини, ал' неки унутарњи глас гоњаше је, да учини што је смислила. „Кад сам га ја на поклон добила, то је онда он моја својина, а кад за толико времена није извучен био, ваљда неће баш ни сада извучен бити.“

Доцније пак, кад ми моји родитељи пошаљу новац, ја ћу на место овога купити други, те тако неће Максим о том ништа ни дознати. Брзо зазвони и заповеди девојци, да јој донесе огртач и шешир. За тим у брзом кораку оде у другу собу, и привеже двоструки жут вео, па се брзо удали, да је девојка није ни опазила.

Кућа првога и јединога банкарара ове варошице, о којем она доста добро обавештена беше, подоста је удаљена од њенога стана. Са плашљивим срцем провлачила се кроз оне доста мрачне и влажне улице, док је доспела до банкараровог контоара.

Кад се приближила кући повуче још више вео на лице и уђе унутра н сигурним кораком па се упути управо контоару. Од присутних устане један из међу њих и запита, шта жели Ерна извуче срећку и прошапута: „Ја бих рада била да продам ову срећку.“

Момак је доста оштро погледи, и онда се упути књиговођи, где се нешто договараше. После неколико минута врати се исти натраг и рече јој: „Молим лепо за ваше име, јер ми папире од вредности не узимамо од особа, које не познајемо.“

Ерна поцрвени, јер није рада била да се ода; ал' осећаше да би навукла на себе још већу сумњу, кад би затајила своје име. У том се отворише врата од друге собе и појави се сам банкар, по што је кроз врата младу госпођу добро посматрао, поклони се учтиво и замоли, да уђе у његову собу, велели, тамо ћемо нашу ствар брзо свршити.

Ерна се плашљиво упути у собу банкарареву, који ју понуди да седне, па је љупко ослови: „Ја сам вас ипак и поред вашег густог вела познао Милостива, ваша гипкост и поносно др-

жање, које се од свију овдашњих госпођа тако разликује, одала вас је; ја ћу се радовати, ако ми буде могуће, да вам учиним коју услугу. Ви желите продати срећку?“

Ерна климну само главом, речма није могла одговорити, јер сама учтивост банкарева подсећаше је на прекор.

Са дрхћућом руком преда му папир. Банкар баци поглед на листу за ажије, и онда јој поче новац бројати. „Милостива, на моје поштење можете рачунати, као што ћу ћутати према другима, тако ћу исто према вашем мужу претајити ову нашу малу трговину. Ја ћу се сматрати за сретног, ако вам и даље могу бити на услузи.“

Ерна стрпа ћутећи новац, који је примила, а у себи се љутила на банкареву учтивост, ал' ипак се није смела показати, јер се осећала обвезана према њему.

„Да-л' ћу бити тако срећан, милостива, да вас видим на идућем дворском балу? Његово Височанство имало је доброту позвати и мене на тај бал. Несмислено је од мене, да узимам себи слободу да Вас замолим за једну од окретних игара.“

Господин Алберти, тако се звао банкар, имао је још једину жељу, да добије приступа у двор. И сада је благајна Алберта отворила и дворска врата и он добио приступа у двору.

Ваздух у соби постаде Ерни на једанпут загушљив, а ватрени погледи г. Алберта постадоше јој од једанпут несносни

„На другу полку можете рачунати, одговори у кратко Ерна, и затим нагло изиђе напоље, где поче мало лакше дисати. Брзим кораком упути се право трговини, која одавде није јако удаљена била; исплати жељену хаљину и нареди, да јој се одмах пошље. Рачун понесе собом, како би своме мужу могла показати.

Тек што је шешир и огртач била скинула и хаљина је била већ ту. Кад је видила хаљину, пробуди се у њој жеља, да је одмах и проба, навуче хаљину и она јој сасвим лепо доликоваше. Поглед јој се засветли и победа јој је лебдила на уснама, какав ће тек сад утисак учинити на дворском балу. Оне муке, што је код банкара претрпела, врло су незнатне за толику победу, коју ће пожњети на идућој забави.

Кад је чула кораке свога мужа, она се обрадује и позове га веселим осмејком, да дође к

њој у собу, а сама се усправи и упита: „Максиме! Како ти се допадам?“

„Шта ја видим?“ намргођено примети Роден. „Дакле ипак су ти твоји родитељи послали новац?“

Окренувши главу од њега, климну главом, само да му не би морала у очи погледати. „Јели да је лена?“ придода брзо. „Сад си ме видео, сад можеш ићи, јер хоћу да се скинем, па да вечеру зготовим.“

После неколико минута већ је у својој обичној хаљини била, где је Роден већ чекаше. За време док је чај сипала, и док је и друге мале услуге чинила своме мужу, ћереташе весело о разним стварима. Кад јој једном упаде у очи, да јој је муж вечерас баш ћутљив, ван његовог обичаја.

„Максиме! Шта ти је, да-ли те што боли? Ти си ми данас нешто сувише озбиљан, да ти се није што непријатно десило у твојој дужности?“

„Није, него сам добио једну немилу вест, која ми задаје много бриге. Мати ми је писала, да је Елфрида морала своје добро место напустити у Лондону, јер су јој доктори саветовали, да ће јој влага, што влада у Лондону, њеном ремаризму јако удити, те се мора озбиљно лечити и у Визбаден ићи. У сваком случају, ако јој и то не помогне, онда јој ништа друго не преостаје, већ да се окане са свим свога позива, па шта ће онда од ње бити?“

Лак облак пређе преко Ерниног лица, и доста ладно и усиљено примети:

„То је одиста врло жалосно, али ваљда ће Елфрида оздравити.“

Сад се тек сетила материних речи, да ће јој родбина мужевљева највише загорчати брачне дане, јер ће ју морати потпомагати. Ерна је врло добро знала, да јој је свекрва у доста оскудном стању, те да од своје мале мајорске пензије једва себе издржава, а како ће сад живети, кад јој дође и Елфрида, ћерка, која је била васпитачица у Енглеској. Овај јој глас о заови не гођаше ни најмање и помисли у себи: сад је без сумње Максим помислио у себи, да би много паметније било, да сам тих пет стотина марака, што сам дала за хаљину боље његовој матери послала. Још кад би дознао, откуда ми тај новац? При помисли обли је језа и ватра, али се брзо утеши, да о том неће нико дознати, јер нико осим Албертија незна о том, а на његово ћутање може потпуно рачунати.

Да би пак што више уклонила те мрачне слике себи и мужу, трудила се, да што љубазнија и милија буде, те да бар за неко време ужива у својој срећи.

Услед болести херцегинје одложио се бал за 14 дана.

Неки дан по том уђе Роден врло весело у собу, држећи новине у руци.

„Ерна!“ викну Роден, „ти си нам срећу донела, нисам погрешно, што сам теби срећку поклонио; помисли само, наша срећка је добила двадесет хиљада марака! Дај га брзо, идем банкару, да подигнем новце. Како ће се моја сирота мати и Елфрида радовати, кад чују. Но сад ће бити крај свакој патњи њиховој!“

Ерна је сва пребледела, срце јој стало, ал' мораде истину признати.

„Ја, ја немам више срећке!“ Једва прошапутала.

Он је непомично гледао.

„Шта говориш ти то. А да где је срећка?“

„Ја сам ју продала.“

„Продала?!“ нечујно прошапутала Роден. „А зашто?“

Ерна је ћутала, и бризну плакати.

„Сад ми је све јасно!“ Грчевито је ухватила за руке и претећим гласом рече: „Одговори, што ћу те питати?! Ти си дакле слагала. Онај новац чим си твоју балску хаљину исплатила, добила си за срећку, а не, као што си ми рекла од родитеља?!“

Она сва дрхташе, главу је спустила доле и лагано рече:

„Јесте! Максиме! Ја те преклињем опрости ми, ово је страшно, моја лакомисленост је крива.“

Он јој пусти руке, његово лице доби на мах укочен израз, па после дугог ћутања проговори:

„Новац би лако прегорео, али ми је тешко, што си ме облагала; то ти не могу опростити. Проиграла си моје поштовање, моје поверење и моју љубав за навек.“

„Максиме!“ викне Ерна и притрчи плачући к њему па му падне на груди, „зар ми не можеш опростити?“

Он се лагано извуче од ње, и без једне речице се удали из собе.

Ерна сва скрушена паде на наслоњачу. Дали је могуће да тако нежан и добар муж може према мени тако поступати? Помисли у себи Истина, да је њена лакомисленост врло рђаве последице имала и да заслужије казну; али да ће због једне мале лажи тако далеко ићи, то није могла замислити; зар да јој чак и своју љубав отказује, то јој није никако ишло у главу. Колико пута је она сама чула, да је њена мати оцу слагала, и ако је случајно и дочуо то, а он ју је мало пеовао и срдно се, али никад није то чинио, што је сад Роден показао.

Кад је подуже о том размишљала, пробуди се у њој јогуство: Зар није Максим баш гадно с њоме поступио? Је-ли то тако велика погрешка, као што он схваћа? Она је рекла, да су њени родитељи послали новце, а о том, што је срећка изишла, ништа и не говори, већ једино ми пребацује лаж.

(Свршиће се.)

ЛИСТИЋИ.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Књиге за народ, издаје „Матица Српска“ из задужбине Петра Коњевића. Свеака 63. Из давне прошлости. I. Приче из Египта, написао Мита Нешковић. Цена 10 новч.

Српске приповетке преведене на стране језике. У словенском преводу изашла је приповетка Лазе К. Лазаревића Он све зна (On vie všetko) тако исто и приповетка Паје Адамова Сва товско гробље (Svadbenu hrob) па онда Симе Матавуља Стотник (Stotnik). Све ово излази у листу Narodne Noviny.

Harriet Beecher-Stowe (Харијета Бич'р-Сто) умрла је 21. јула у Њу-Јорку. Данашњи нараштај ће слегнути раменима на ту вест. Али то име заслужије, да се о њему мало више која проговори. То је име било 1852 године од светског гласа, јер то је писац славне књиге у своје време „Чича Томина колеба“. То је знаменити роман, који описује жалосну судбу робова црнаца у Северној Америци у тадашње доба, и то описује тако, да се сва Европа ужаснула Та је књига такав успех имала, да је за мање од девет месеци распродана у више од

милијон примерака. Преведена је скоро на све језике у свету, имамо и српски превод од ње. Та књига је у велико утекала, те се трговина са робовима укинула. Изапао је од ње и „кључ“ томе роману, у којој је показала, како је то све истинито што тамо стоји. Кад је кроз Европу путовала, свуда су је са највећим одушевљењем дочекали и одликовали. После тога је много писала, но то јој све ни близу није толико славе донело, шта више, њен један спис о песнику Бајрону (Byron), у коме га у неповољној светлости износи, изазвао је управо гнушање против списатељице, особито у Енглеској. Но при свем томе, кад се њено име спомене, одмах нам само њена „Чича Томина колеба“ засветли.

ЧИТУЉА.

† Ђорђе Јеврић, парох сегедински, бивши ђакон темишварски, избрани прота арадски и протонамесник упокојио се после дужег боловања у Сегедину 23. јуна у 56. години свога живота. И опет је један одличан свештеник легао у гроб, који је био увек у оним нашим општинама, где је због страног света морао у свачем угледан бити. И покојник је увек достојно своје место испуњавао. То сведочи и оно велико саучешће и материјална помоћ не само од српске црквене општине него и од тамошње политичке општине и остале несрпске публике. Покојник је био један од најинтелигентнијих српских свештеника и вешт појац. Био је и посланик на сабору у Срем. Карловцима. Након себе је оставио удовицу и седморо деце. Бог да га прости, лака му земља и вечна успомена!

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Славна Добротворна Задруга Српкиња!

Кад сам иступила из овдашње грађ. женске школе и ступила у овдашњу државну препарандију, благонаклоношћу Славне Добротворне Задруге получила сам стипендију од 60 форината годишње.

Изучила сам I., II., III. и IV. разред. Ове пак школске 1895—96. године свршила сам суботичку државну препарандију и добила учитељску диплому с добрим успехом, којом ћу комце-

товати на које учитељско место и Божијом помоћу, надам се, да ћу и получити и тим до свога ухљебљена доћи.

Јављајући ово Славној Добротворној Задрузи, за пријатну дужност сматрам захвалити се најучтиввије и најпонижније на милости, којом сте ми доброту имали стипендију подарити, те омогућили ме, да до жељене цели дођем. Уједно умољавам, да ме задржите у доброј успомени, а ја од своје стране Славној Добротворној Задрузи обећавам, да ћу за указану ми велецењену милост и помоћ Славној Добротворној Задрузи свагда и до века захвална и благодарна бити.

Препоручујући се и даље благонаклоности Славне Добротворне Задруге јесам и остајем.

У Суботици, 10. (22.) јула 1896. год.

Славној Добротворној Задрузи

најпонижнија

Милева Димитријевићева,

оспособљена учитељица.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Госпођици К. Ц. учитељици В. Ж. Шк. у Београду. Захваљујемо на послатом. Жао нам је, ако је когод могао и помислити, да се онај одговор у бр. 7. под „Цв. у В.“ на Вас односи. Ми смо ваше радове увек са захвалношћу примали и у будуће ћемо примати.

Млогима који нам шаљу приповетке преведене молимо, да означе и име писца, јер ће тако уредник лакше моћи знати, ако је можда која ствар у преводу српском већ гдегод штампана.

Гђици О. у П. У „Бранковом колу“ је био чланак о сада слављеној Талијанци, глумици Елеонори Дузе, ако би хтели о њој још штогод да читате, набавите књигу „Das Buch der Frauen“ од Лауга Marholm.

А. Б у Н. — Ону Миксатову приповетчицу „Црвена звонцад“ добили смо у преводу још пре неког времена већ од другог, али нисмо је могли у листу донети због тога, што је већ у једној збирци српских превода Миксатових ствари штампана. (В. Бечкерек издање Св. Грчића).